

MENKUL KIYMET TESİSİ HAKKINDA TEBLİĞ⁽²⁾

(18/10/2022 tarihli ve 31987 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2022/28 sayılı Tebliğ ile güncellenen hali)

BİRİNCİ BÖLÜM

Başlangıç Hükümleri

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Tebliğin amacı, bankaların Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (Merkez Bankası) nezdinde umumi dispo­nibilite kapsamında bulunduracakları Türk lirası cinsinden menkul kıymetlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir⁽²⁾.

Kapsam

MADDE 2- (1) Serbest bölgelerde faaliyette bulunanlar dâhil Türkiye’de kurulmuş veya şube açmak suretiyle Türkiye’de faaliyet gösteren bankalar bu Tebliğ hükümlerine tabidir⁽²⁾.

(2) Münhasıran kıyı bankacılığı yapan bankalar, İller Bankası, Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası A.Ş. ve Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş. ile 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu gereğince iradi tasfiyeye giden bankalar tasfiyenin ilân edildiği tarihten itibaren, temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimi Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen kredi kuruluşları devir tarihinden itibaren bu Tebliğ hükümlerine tabi değildir⁽²⁾.

Dayanak

MADDE 3- (1) Bu Tebliğ, 14/1/1970 tarihli ve 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanununun 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (I) numaralı bendinin (c) alt bendine ve 40 ıncı maddesinin (II) numaralı fıkrasına dayanılarak hazırlanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

Menkul Kıymet Tesisine Tabi Kalemler⁽²⁾

Menkul kıymet tesisine tabi kalemler⁽²⁾

MADDE 4- (1) Bankaların tabi oldukları muhasebe standartları ve kayıt düzeni esas alınarak, yurt dışı şubeleri nezdindekiler dâhil, aşağıda sayılan kurum ve kuruluşlara ait olanlar hariç olmak üzere, döviz cinsinden mevduat/katılım fonu ve kıymetli maden depo hesapları menkul kıymet tesisine tabi yükümlülükleri oluşturur.

a) Merkez Bankası, Hazine, yurt içi bankalar ve uluslararası anlaşmayla kurulmuş olan bankaların Türkiye’deki merkez ve şubeleri.

b) 3/2/2007 tarihli ve 26423 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Mevduat ve Katılım Fonlarının Vadeleri ve Türleri Hakkında Tebliğ (Sayı:2007/1) kapsamındaki resmî kuruluşlar.

c) 7/3/2019 tarihli ve 810 sayılı Cumhurbaşkanı Kararıyla yürürlüğe konulan Kamu Haznedarlığı Yönetmeliği kapsamındaki kurumlar.

(2) Yurt dışı şubelerce bankalar ve kredi vermeye yetkili diğer kuruluşlar hariç olmak üzere yurt dışı yerleşiklere kullanılan kredi tutarı kadar menkul kıymet tesisine tabi yükümlülüklerden indirim yapılabilir. Ancak bu indirim, yurt dışı şubelerin yabancı para mevduat/katılım fonu tutarını aşamaz.

(3) Bankaların tabi oldukları muhasebe standartları ve kayıt düzeni esas alınarak, usul ve esasları Merkez Bankasınca belirlenen Türk lirası cinsinden nakdi krediler menkul kıymet tesisine tabi varlıkları oluşturur.⁽²⁾

Menkul kıymet tesisine tabi kalemlerin hesaplanması⁽²⁾

MADDE 5- (1) Menkul kıymet tesisine tabi kalemler her ayın son cuma günü itibarıyla hesaplanır⁽²⁾. Cuma gününün resmi tatil gününe rastlaması halinde, hesaplamada bir önceki iş günü esas alınır.

(2) Yükümlülükler;

a) Merkez Bankasınca alım satımı yapılan dövizler için yükümlülüklerin hesaplandığı tarihte Resmî Gazete’de ilan edilen döviz alış kurları,

b) Merkez Bankasınca alım satımı yapılmayan dövizler için yükümlülüklerin hesaplandığı tarihten bir gün önce Merkez Bankasının internet sitesinde yayımlanan bilgi amaçlı döviz kurları,

c) Kıymetli madenler için yükümlülüklerin hesaplandığı tarihte Borsa İstanbul nezdindeki Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasasında oluşan ağırlıklı ortalama kıymetli maden fiyatları, fiyat oluşmaması halinde uluslararası piyasalarda oluşan ve Borsa İstanbul nezdindeki Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasası tarafından ilan edilen fiyatlar,

esas alınarak Türk lirası cinsinden hesaplanır.

(3) Menkul kıymet tesisine tabi varlıklar usul ve esasları Merkez Bankasınca belirlenen hesaplama yöntemine göre hesaplanır.⁽²⁾

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Oran, Tesis ve Bildirim

Menkul kıymet tesis oranı

MADDE 6- (1) 5 inci maddeye göre hesaplanan yükümlülük tutarı için menkul kıymet tesis oranı yüzde 5’tir.⁽³⁾

(2) Mevduat ve katılım bankalarının tabi oldukları muhasebe standartları ve kayıt düzeni esas alınarak Merkez Bankasınca belirlenen usul ve esaslara göre bankalarca gerçek ve tüzel kişi için hesaplanacak Türk lirası mevduat/katılım fonunun toplam mevduat/katılım fonu içindeki payına göre ilave olarak menkul kıymet tesis edilir. Gerçek ve tüzel kişi için ayrı ayrı hesaplanan oranlardan herhangi biri;

a) Yüzde 50,00’in altında kalan bankalar için 7 puan,

b) Yüzde 50,00 ile yüzde 60,00 arasında olan bankalar için 2 puan,

menkul kıymet tesis oranına ilave edilir.^{(3)*}

(3) Gerçek veya tüzel kişi için Türk lirası mevduat/katılım fonu payı hesaplanamayan bankalarda Merkez Bankasınca belirlenen usul ve esaslar dikkate alınır.^{(3)*}

* 18/10/2022 tarihli ve 31987 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan değişiklik 30/12/2022 tarihinde yürürlüğe girer. 30/12/2022 tarihine kadar yürürlükte olan şekli;

“(2) Mevduat ve katılım bankalarının tabi oldukları muhasebe standartları ve kayıt düzeni esas alınarak Merkez Bankasınca belirlenen usul ve esaslara göre bankalarca hesaplanacak gerçek ve tüzel kişi yabancı para mevduat/katılım fonundan vadeli Türk lirası mevduat/katılma hesabına dönüşüm oranına göre ilave olarak menkul kıymet tesis edilir. Gerçek ve tüzel kişi dönüşüm oranı ayrı ayrı;

a) Yüzde 5,00’in altında kalan bankalar için 7 puan,

b) Yüzde 5,00 ile yüzde 10,00 arasında olan bankalar için 2 puan,
menkul kıymet tesis oranına ilave edilir.

(3) Gerçek veya tüzel kişi dönüşüm oranı hesaplanamayan bankalar için Merkez Bankasınca belirlenen usul ve esaslar dikkate alınır.”

(4) Menkul kıymet tesisine tabi varlıklar için menkul kıymet tesis oranı yüzde 30'dur.⁽²⁾

(5) Menkul kıymet tesisine tabi varlık ve yükümlülükler için tesis edilmesi gereken toplam menkul kıymet tutarından 150 milyon Türk lirası düşülerek tesis edilecek menkul kıymet tutarına ulaşılır. Bu tutarın negatif olması halinde menkul kıymet tesis edilmez.⁽²⁾

Menkul kıymetlerin tesis edilmesi

MADDE 7- (1) Bankalar, Merkez Bankası nezdinde adlarına açılan hesaplarda 6 ncı maddede öngörülen oranlarda bloke olarak menkul kıymet bulundurlar.

(2) Bankaların, Merkez Bankası nezdinde adlarına açılan hesaplarda buldukları mülkiyeti kendilerine ait nitelikleri Merkez Bankasınca belirlenen Türk lirası cinsinden uzun vadeli Devlet İç Borçlanma Senetleri ve Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama Şirketi tarafından ihraç edilen kira sertifikaları bu Tebliğ uyarınca tesis edilecek menkul kıymet olarak kabul edilir.

(3) Menkul kıymetlerin tesiste dikkate alınacak değeri Merkez Bankasınca belirlenecek usul ve esaslara göre hesaplanır.⁽¹⁾

Menkul kıymetlerin tesis süresi

MADDE 8- (1) Menkul kıymetlerin tesis süresi hesaplama tarihini takip eden ayın son cuma günü başlar, sonraki ayın son cuma gününden bir önceki gün sona erer.

(2) Tesis süresinin ilk gününün resmî tatil gününe rastlaması halinde tatili izleyen ilk iş günü tesis edilir.

(3) Hesaplama dönemi ile tesis süresi önceden duyurulmak koşuluyla gerektiğinde Merkez Bankasınca değiştirilebilir.

Bildirim

MADDE 9- (1) Menkul kıymet tesisine tabi kalemler, esasları Merkez Bankasınca tespit edilecek cetvellerle, hesaplama tarihinden iki hafta sonraki cuma günü saat 12:00'ye kadar Merkez Bankasına bildirilir⁽²⁾.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yaptırım Uygulaması ve Son Hükümler

Yaptırım uygulaması

MADDE 10- (1) Bankalarca;

a) Menkul kıymetlerin süresinde tesis edilmemesi veya eksik tesis edilmesi,

b) Yapılacak incelemeler sonucu tesis edilecek menkul kıymetlerin eksik hesaplandığının tespit edilmesi,

hâllerinde, eksik tesis edilen menkul kıymetlerin 3 katı tutarında ABD doları cinsinden mevduat, Merkez Bankası nezdinde açılan bloke hesaplarda menkul kıymetlerin eksik tesis edildiği süreler dikkate alınarak faizsiz olarak tutulur.

(2) Faizsiz mevduat tutulmaması halinde eksik tesis edilen tutarlara tesis süresi esas alınarak cezai faiz uygulanır.

(3) Cezai faiz oranı, tesis döneminin ilk günü Merkez Bankasının ilan ettiği en yüksek gecelik borç verme faiz oranının 1,50 katsayısıyla çarpımı sonucu hesaplanan orandır.

(4) Birinci fıkranın (b) bendi kapsamında eksik hesaplandığı tespit edilen kalemler için bildirim cetvelleri yeniden düzenlenerek Merkez Bankasına gönderilir. Ancak, bu fıkra kapsamında bir döneme ilişkin olarak eksik hesaplanan kalemlerin yüz bin Türk lirasının altında kalması halinde düzeltilmiş cetvel gönderilmesi istenmez.⁽²⁾

(5) Merkez Bankası, yükümlülüklerini sürekli olarak yerine getirmeyen bankalar hakkında gerekli idari tedbirleri alabilir.

İstisnai hallerde menkul kıymet tesisi uygulaması

MADDE 11- (1) Menkul kıymet olarak bulundurulacak Devlet İç Borçlanma Senetleri ve kira sertifikalarının yeteri kadar ihraç edilmemesi veya söz konusu menkul kıymetlere piyasada erişimin sınırlı olması gibi bankaların eksik menkul kıymet buldurmasına yol açabilecek istisnai hallerde, bankalar ilgili durumun başladığı tarihi yazılı olarak Merkez Bankasına bildirmeleri durumunda, Merkez Bankası menkul kıymet tesis oranını sınırlı bir süre için düşürebilir ya da menkul kıymet tesisi uygulamasını eksik tutulan kısım için geçici bir süre askıya alabilir.

Menkul kıymet tesisine ilişkin geçiş dönemi uygulaması

GEÇİCİ MADDE 1- (1) 5 inci maddeye göre hesaplanan yükümlülük tutarının, 24/6/2022 hesaplama tarihinde üçte biri, 29/7/2022 hesaplama tarihinde üçte ikisi dikkate alınarak menkul kıymet tesis edilir.

Kredi büyümesine göre menkul kıymet tesisine ilişkin geçici uygulama⁽²⁾

GEÇİCİ MADDE 2 – (1) Usul ve esasları Merkez Bankasınca belirlenen menkul kıymet tesisine tabi kredilerin usul ve esasları Merkez Bankasınca belirlenen büyüme oranının;

a) 26/8/2022 hesaplama tarihinden 25/11/2022 (dâhil) hesaplama tarihine kadar bir önceki hesaplama tarihine göre yüzde 3'ün üzerinde olması halinde bu oranı aşan kredi tutarı kadar,

b) 30/12/2022 hesaplama tarihinde 29/7/2022 hesaplama tarihine göre yüzde 10'un üzerinde olması hâlinde bu oranı aşan kredi tutarından (a) bendi kapsamında tesis edilen toplam tutarın indirilmesi sonucu kalan tutar kadar,

Türk lirası cinsinden menkul kıymet bloke olarak tesis edilir.

(2) Tesis süresi hesaplama tarihini takip eden ayın son cuma günü başlar, tesis başlangıcını takip eden on ikinci ayın son cuma gününden bir önceki gün sona erer.

(3) Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun izni ile 30/12/2022 tarihi itibarıyla son bir yıl içinde faaliyete başlayan bankalara bu madde hükümleri uygulanmaz.

Kredi faiz/kâr payı oranına göre menkul kıymet tesisine ilişkin geçici uygulama⁽²⁾

GEÇİCİ MADDE 3 – (1) Usul ve esasları Merkez Bankasınca belirlenen menkul kıymet tesisine tabi krediler için kredi faiz/kâr payı oranına göre Merkez Bankasınca belirlenen usul ve esaslar doğrultusunda menkul kıymet tesis edilir.

(2) Bu maddenin yürürlük tarihinden 30/12/2022 (dâhil) hesaplama tarihine kadar kullanılan kredilerden, yıllık bileşik faiz/kâr payı oranı 10/2/2020 tarihli ve 31035 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Bankalarca Ticari Müşterilerden Alınabilecek Ücretlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ (Sayı: 2020/4) ile belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde hesaplanarak Merkez Bankasınca ilan edilen yıllık bileşik referans oranın

a) 1,4 ile 1,8 (dâhil) katı arasında olanlar için yüzde 20,

b) 1,8 katından yüksek olanlar için yüzde 90

oranında Türk lirası cinsinden menkul kıymet bloke olarak tesis edilir.

Menkul kıymet tesis oranı artışına ilişkin geçiş dönemi uygulaması⁽³⁾

GEÇİCİ MADDE 4- (1) Bu maddeyi ihdas eden Tebliğ ile Tebliğin 6 ncı maddesinin birinci fıkrası kapsamında menkul kıymet tesis oranında yapılan 2 puanlık artış üzerinden hesaplanan tutarın 28/10/2022 hesaplama tarihinde üçte biri, 25/11/2022 hesaplama tarihinde üçte ikisi dikkate alınır.

İlave menkul kıymet tesisine ilişkin geçiş dönemi uygulaması⁽³⁾

GEÇİCİ MADDE 5- (1) Bu maddeyi ihdas eden Tebliğ ile Tebliğin 6 ncı maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında yapılan değişiklik kapsamında hesaplanan tutarın 30/12/2022 hesaplama tarihinde üçte biri, 27/1/2023 hesaplama tarihinde üçte ikisi dikkate alınır.

Yürürlük

MADDE 12- (1) Bu Tebliğ 24/6/2022 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 13- (1) Bu Tebliğ hükümlerini Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı yürütür.

Tebliğ Değişikliklerine İlişkin Liste:

- (1) 30/6/2022 tarihli ve 31882 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2022/21 sayılı Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.
- (2) 20/8/2022 tarihli ve 31929 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2022/23 sayılı Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.
- (3) 18/10/2022 tarihli ve 31987 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2022/28 sayılı Tebliğın 2’nci maddesiyle değiştirilen 6’ncı maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları ile Tebliğın 4’üncü maddesiyle eklenen geçici 5’inci madde 30/12/2022 tarihinde, diğer hükümleri ise 28/10/2022 tarihinde yürürlüğe girer.